

Slovenski dom

Stev. 268

V Ljubljani, petek 24. novembra 1939

Leto IV

Gospodarske težave Nemčije v nevtralnih državah

Zaradi prehudih nemških zahtev so se razbila trg. pogajanja z Romunijo, Švedsko in Norveško - Slaba pomoč Sovjetov

Pariz, 24. nov. o. Francoski in tuji diplomatični krogi v Parizu z zanimanjem spremljajo težave, na katere je Nemčija naletela pri svojih sedanjih gospodarskih pogajanjih z nevtralnimi državami. Namen teh posvetovanj je, vključiti čim več nevtralnih držav, zlasti nemških sosed, v nemški gospodarski red, da bi Nemčija z dobavami iz teh krajev vsaj delno nadomestila izgube, ki jih trpi njeno prehranitveno in industrijsko gospodarstvo zaradi francoske in angleške pomorske blokade. Razumljivo je, da skuša Nemčija na te države pritisniti, da bi dosegla čim več blaga in čim ugodnejše plačilne pogoje zase.

Nevtralne države se povečini branjajo, da bi oddajale vse svoje razpoložljivo blago Nemčiji, ker ga hoče ta plačati povečini z zamenjavo, razen tega pa zahteva take množice, ki bi utegnile spraviti v nevarnost preskrbo nevtralnih držav samih. Zaradi prehudih nemških zahtev so se zadnje čase po vrsti razbila pogajanja z več nevtralnimi, za nemško gospodarstvo pomembnimi državami.

V Romuniji so pretirane nemške zahteve privedle do vladne krize. Nemčija je zahtevala od Romunije novih 50.000 ton žita in 4000 vagonov petroleja v treh mesecih. Zahtevala je tudi veliko višji tetaj za marko v obračunavanju.

Ustavila so se tudi trgovska pogajanja med Nemčijo in Norveško, ki so trajala od 16. do 21. novembra. Ta pogajanja niso prišla čez začetno stopnjo, ker so Nemci stavili take zahteve, ki bi norveško gospodarstvo spravile v popolno odvisnost od Nemčije. Razen tega so hoteli z novo trgovsko pogodbo doseči, da bi Norveška ustavila vsako pošiljanje lesa in železne rude ter celuloze Angliji.

Ravno tako so se razbila trgovska pogajanja med Nemčijo in med Švedsko. Švedska bi bila zaradi svoje lege pripravljena v večji meri ustreči Nemcem, če bi Nemčija upoštevala njeno zahtevo, da nemške bojne ladje ne bodo ovirale švedske plovice in da Nemčija ne bo s minami ogražala švedskih vod. Ker se to ni zgodilo, je švedsko trgovsko odposlanstvo zapustilo Berlin.

Kako so Nemci ugrabili angleška vohuna na holandskem ozemlju

Amsterdam, 24. novembra, o. Holandska vlada je s poluradnim poročilom odgovorila na številna nemška uradna poročila in na pisanje nemškega tiska glede tega, kako je nemška politična policija dobila v roke angleške državljane Stewensa in Besta, ki ju Nemci dolže, da sta po nalogu angleškega vohanskega urada in angleške vlade organizirala s pomočjo nemške »črne roke« atente in nasilna dejanja v Nemčiji. Holandska vlada v svojem poročilu ugotavlja, da je nemška policija omenjena Angleža ugrabila na holandskem ozemlju. Bilo je to pri obmejnem holandskem mestu Venloju. Poročilo pravi med drugim:

»V avtomobilu so bile štiri osebe, 2 Angleža in 2 Holandca, med katerimi je bil eden sofer. Nemci, zapleteni v ta napad, niso samo zagrešili resne kršitve naše nedotakljivosti, ampak zločin, ki se po holandskem zakonu kaznuje s hudo kaznijo. Pribito je dejstvo, da so dva holandska državljana in dva Angleža s silo odpeljali s holandskega ozemlja in enega od njih ubili na nemških tleh in da so z več Holandci na holandskem ozemlju grdo ravnali. Po tem dogodku so mislili, da so stotnika Stewensa ubili. Stewens je bil šef kontrole za potne liste v britanskem konzulatu in je kot tak obiskal pred nekaj meseci kraj Venlo, ko je imel opravka z nemškimi begunci. Tam so ga Nemci ugrabili.

Angleški vojni svet je bil ustanovljen. Predseduje mu vojni minister Hore Belisha, člani pa so voditelji angleške vojske, mornarice in letalstva ter raznih, za vojno važnih ministrstev.

Angleška vlada je sporočila Zveze narodov sklep, bodo posnemale tudi Združene države, Franca razveljavlja pogodbo o omejitvi pomorskega oboroževanja iz leta 1936, pomorski sporazum med Anglijo in Rusijo, in podobnih sporazumov med Anglijo in Poljsko. Vse to je storila zaradi vojne z Nemčijo. Njen vzgled cija in Italija.

Holandska vlada uradno preklicuje vest, da bi bila Nemčija poslala Holandiji in Belgiji opozorilo, naj njuna vojska ne obstreljuje nemških letal, kadar lete čez njuno ozemlje.

V kakšnem stanju so gospodarska pogajanja med Nemčijo in Rusijo ni znano, res je samo, da je sovjetsko trgovsko odposlanstvo povečini že odšlo iz Berlina, ne da bi bil razglašen kak nov trgovski sporazum.

Glede boljševiške gospodarske pomoči Nemčiji je značilno naslednje dejstvo:

Nemčija je z Romunijo sklenila sporazum za dobavo 4000 vagonov petroleja v prihodnjih treh mesecih. Ker bo Donava najbrž že kmalu začela zmrzovati in pa ker je možnost sabotaže, kakor je pokazal dogodek s češkimi vlačilci v Železnih vratih, na Donavi precejšnja, so Nemci sklenili, da bo Romunija ta petrolej poslala po železnico čez južno Poljsko, koder teče edina železniška zveza med Nemčijo in Romunijo. Proga teče nekaj časa po ozemlju, ki so ga zasedli Rusi. Zaradi tega je bilo sklenjeno, da se bo včeraj sestala v Černo-vecih nemško romunsko ruska komisija, ki bo ure- dila vse potrebno glede tega prevoza. Sovjetskih zastopnikov pa na sestanek ni bilo, iz česar sklepajo, da Rusi ne marajo dovoliti, da bo romunsko blago in petrolej šel v Nemčijo čez sovjetsko ozemlje in da skušajo dovoz na razne načine zadržati.

Odstop romunske vlade - zaradi nemških gospodarskih zahtev

Novo vlado sestavlja bivši poslanik v Parizu Tatarescu

Bukarešta, 24. novembra. m. Tatarescu, ki mu je bila zaupana sestava nove romunske vlade, je takoj zatem, ko je dobil naročilo od kralja Karla, stopil v stik z uglednimi politiki iz fronte narodnega preporoda in se z njimi posvetoval o bodoči vladi. Zdi se, da bo že danes sestavljena nova vlada, v kateri bo poleg predsedništva vlade prevzel Tatarescu tudi zunanje ministrstvo. Pravijo, da bo novi finančni minister Cancikov, guverner Narodne banke Konstantinescu pa bo imenovan za ministra narodnega gospodarstva. Precej verjetno je, da bodo v novi vladi ostali tudi vsi generali, ki so imeli do zdaj vojaške posle.

Odstop vlade je zelo presenetil vsi romunsko javnost, ki ga najrazličneje razlaga. Večina misli, da je do odstopa vlade vendarle

prišlo zaradi trgovinskih pogajanj z Nemčijo. Nekateri romunski krogi namreč trdijo, da so nemški zastopniki zahtevali povečanje izvoza onega blaga, ki ga Romunija lahko izvaža v Nemčijo. Istočasno so zahtevali tudi povišanje tečajja nemške marke od 41,5 na 60 lejev, da bi s tem umetno izenačili kupno moč nemške marke s kupno močjo angleškega funta na romunskem trgu. Vlada teh zahtev ni mogla sprejeti in je raje odstopila.

Tatarescu, ki ima nalogo sestaviti novo romunsko vlado, je znan kot odločen prijatelj Francije in Anglije, kar bo nedvomno vplivalo na bodočo romunsko zunanjo politiko. Tatarescu je bil dalj časa romunski poslanik v Parizu.

Nemška letala mečejo ponoči mine blizu angleške obale

V zadnjih petih dneh so nemške mine potopile 22 trgovskih ladij, Nemci pa so izgubili v dveh dneh 15 bojnih letal

London, 24. nov. m. Angleško pomorsko poveljstvo uradno ugotavlja, da so ladje, potopljene zadnje dni blizu angleške obale, bile žrtve nemških magnetičnih min, katere so spustila ponoči v morje nemška letala. Opis teh min še ni in listi samo ugibajo, kako naj bi bile izdelane.

V zvezi s pojasnilom, odkod so prišle v bližino britanskih obal magnetne mine, poročajo, da so bili prebivalci vasi ob obali v Essexu v sredo priče svojevrstnega letalskega pohoda. Priče izpovedujejo, da sta dve veliki črni letali leteli zelo nizko nad vodo. Na vrhu enega letala so skoz stekleno streho jasno videli svetlobo. Videli so mnogo črnih predmetov, ki so padali iz letal, in vsak trenutke pričakovali eksplozije. Toda nič se ni zgodilo. Letala so križarila nad morjem, dokler jih ni na lepem našel reflektor, nakar so zaslišali angleške lovcve. Letala so metala na morje mine. Sodijo, da je

mina obešena na letalo s posebno kljuko in da jo letalo spusti prav tako, kakor spusti gumasti čoln. Te mine so izredno lahke in nabite z nenavadno močnim razstrelivom in jih letalo lahko nese precej.

V zadnjih petih dneh se je blizu angleške obale potopilo 22 angleških, nevtralnih in potniških ladij, ki so zadele ob nemške mine ali pa so bile torpedirane. Skupno so imele te ladje blizu 100.000 ton. Včeraj je bilo potopljenih osem parnikov: grški »Helenas«, angleška »Darina« in »Gerardus«, ribiška ladja »Sulby« ter francoska ribiška ladja »Baliere«, razen tega pa še tri manjše ladje.

Na angleškem torpednem rušilcu »Gybsius« je eksplozija mine zahtevala 40 žrtv.

Pri včerajšnjih letalskih bojih na francoskem bojišču in na angleških obalah je bilo sestreljenih vsega skupaj 15 nemških lovskih in bombnih letal.

Hitlerjev posvet s 120 generali in častniki

Berlin, 27. nov. Kancelar Hitler je sklical včeraj poveljnike nemške vojske na sejo, ki je bila v novem poslopju državnega kanclerstva. Na seji je kancler Hitler, upoštevajoč skušnje z vzhodnega bojišča, dajal navodila za bodoče vojskovanje. Podobna seja je bila tudi prejšnji teden. Na seji je bilo 120 generalov in višjih častnikov, kar se dozdaj še ni nikdar zgodilo.

Angleški posrednik v Belgradu

Belgrad, 24. novembra. m. Danes bo prišel iz Sofije v Belgrad lord Lloyd, vodja urada za angleško kulturno propagando v tujini. Lord Lloyd zavzema v angleških političnih in kulturnih krogih zelo vplivno mesto. Za svojega bivanja v Sofiji je bil med drugim sprejet tudi pri kralju Borisu in je imel poleg tega še sestanke s predsednikom vlade Kiosevanovim. V Sofiji se je mudil zaradi ustanovitve britanskega kulturnega zavoda. V isti zadevi prihaja zdaj tudi v Belgrad.

Seja senatnega volilnega odbora

Belgrad, 23. novembra. Včeraj dopoldne je bila seja državnega odbora za volitve senatorjev, ki ji je predsedoval predsednik senata in predsednik državnega odbora dr. Anton Korošec. Na seji so bili vsi člani državnega odbora za volitve senatorjev. Razpravljali so o tekočih poslih. Prihodnja seja je napovedana za soboto 25. novembra ob 10 dopoldne.

Belgrajske ženske bi rade volile

Belgrad, 24. novembra. m. Vprašanje novega volilnega zakona je močno vznemirilo tudi ženske kroge, ki se vedno bolj zavzemajo za to, da bi tudi ženske dobile volilno pravico. Po vsej državi je bilo že več tovrstnih shodov. V Belgradu je bil tak shod snovi v dvorani Inženirskega doma. Navzočih je bilo nad 2000 žensk. Govornice so zahtevale žensko volilno pravico.

Vesti 24. novembra

Knez namestnik Pavle je včeraj sprejel v nastopni avdijenci novega japonskega poslanika Inuija.

V Italijo je snoči odpotovalo jugoslovansko trgovinsko zastopstvo, ki se bo z italijanskimi pristojnimi krogi razgovarjalo o pošiljanju bombažnega predlava.

Nemški notranji minister je določil delavcem, zaposlenim pri zidanju utrdb v Siegfriedovi črti novo osebo nagrado, da bi hitreje delali. Siegfriedova črta torej še ni končana.

Nemški poslanik v Ankari von Papen je bil včeraj sprejet pri predsedniku republike Ineniju, da bi se mu zahvalil za čestitke, katere je predsednik poslal konclerju Hitlerju ob ponesrečenem atentatu v Münchenu. Predsednik je Papena sprejel v navzočnosti zunanjega ministra.

O večjem zbiranju nemške vojske na Slovaškem pripovedujejo potniki, ki prihajajo na Madžarsko. Poveljstvo te nemške vojske je v Prešovu, kjer prebivata generala Liet in Lutz s svojim štabom. Proti komu bi bilo to zbiranje naperjeno, ni znano.

Tri velike parke, ki so last angleške kraljeve rodbine v okolici Londona, bodo po novih določilih spremenili v vrtnarije za sočivje.

Švicarsko trgovsko brodogradnjo, ki ga je država najela za čas sedanje vojne, bo takoj začelo s prevozi. Ladje bodo nosile na boku velik napis »Švicarska konfederacija«.

Nemška vohunska služba je potokla angleško vohunsko službo in je s tem izpolnila tisto nalogo, katero so že prej izpolnili nemški letalci, mornarji in vojak, ki so premagali Anglijo na svojih področjih, pišejo nemški listi zdaj, ko je nemška policija prišla dva angleška vohuna.

Nobena država na svetu ni do zdaj v nobeni vojni uporabljala plavajočih min. Prva je to storila Nemčija, ker je spredela, da so podmornice nezadostno orožje za boj proti angleški blokadi, piše francoski tisk in poudarja, da so žrtve min.

19 ruskih bombnikov je p.ile.lele pred dvema dnevi na Estonko. Pri pristajanju je vihar hudo poškodoval 16 strojev.

Turško vojaško odposlanstvo se je na poti v Ankaru ustavilo v Parizu in bo imelo več posvetov s francoskimi vojaškimi voditelji.

Predsednik Združenih držav Roosevelt bo poklical v Ameriko svoje poslanike iz raznih evropskih prestolnic. Med prvimi bodo poklicani ameriški poslaniki s Poljske, Belgije, Anglije in Francije. Poslaniki bodo poročali predsedniku o položaju v Evropi, da se bo Amerika vedela ravnati glede evropskih vprašanj.

Angleški kralj Juraj VI. je imel včeraj ob sklepu seje v poslanski zbornici govor, v katerem je dejal, da je Anglija morala v vojno zaradi nemške napada na Poljsko. Anglija se ne bori v tej vojni za gmotne koristi, marveč za pravico. Zato bo Anglija z zaveznicama Francijo in Poljsko zmagala.

Pomočnik ameriškega zunanjega ministra je včeraj izjavil časnikarjem, da so cilji ameriške zunanje politike naslednji: mir na svetu, obramba ameriške nevtralnosti, zdrava obnovitev mednarodne trgovine in sporazum glede Daljnega vzhoda z vsemi državami, ki so tam prizadete.

Neko nemško uradno poročilo trdi, da je potopa več angleških ladij kriva sabotaža nezadovoljnih angleških mornarjev. Prva žrtve te sabotaže je bila »Athenia«. Pred kratkim so Nemci še trdili, da je »Athenia« dal potopiti angleški mornariški minister Churchill.

Zaradi zapora nad vsem nemškim pomorskim izvozom bodo imele škodo tudi ameriške države, zlasti južne, ki so kupovale v Nemčiji veliko strojev in industrijskih izdelkov. Nemčija pa je od tam dobivala zlasti žito in surovine.

Ves belgarski tisk je včeraj z dolgimi članki slavil štiriletnico sedanje bolgarske vlade, kateri predseduje dr. Kiosevanov. Vlada je zagotovila Bolgariji prijateljstvo s sosedi ter veliko storila za gospodarski in socialni napredek države.

Belgijski in holandski poslanik v Londonu sta po nalogu svojih vlad ostro protestirala pri angleški vladi zaradi poostre blokade nad nemškim izvozom čez nevtralne države.

Konec oktobra je bilo v Angliji 62.000 nemških, 12 avstrijskih, 8000 poljskih in 8000 čeških političnih beguncov. Del teh beguncov bodo zdaj zaposlili pri raznih vojnih delih.

35 angleških rudarskih inženirjev je dopotovalo v Irak in Saudovo Arabijo, da bodo tam preuredili in razširili pridobivanje petroleja za Anglijo.

Anglija za zdaj ne bo na svoje trgovske ladje pošiljala nemških ujetnikov, da bi s tem odvrgla Nemce od napadov na angleške ladje, je izjavil predsednik angleške vlade Chamberlain včeraj v poslanski zbornici, ko so poslanci hoteli vedeti, ali bi Nemci potapljali tudi ladje, na katerih bi bili njihovi rojaki kot talci.

Med Nemčijo in med Dansko so se začela trgovinska pogajanja za povečavo medsebojne trgovine v letu 1940.

Voditelj finskega zastopstva pri pogajanjih s Sovjeti Paasikivi je sklenil pustiti poslaniško mesto v Stockholmu in državno službo.

Predsednik luxemburške vlade je izjavil, da bo Luxembourg uporabil vsa sredstva za obrambo pred kakim nepričakovanim napadom, da pa vlada upa, da bodo države, ki so podpisale sporazum o luxemburški neodvisnosti svoj podpis spoštovale.

Obe nemški podmornici, ki sta šli na dno zadnje dni, je potopil francoski torpedni rušilec »Si-rocco« s posebnimi granatami proti podmornicam. Obe podmornici sta se pred potopom dvignili, da je bilo videti poškodbe, ki sta jih dobili v bok.

V Vatikanu se bodo 26. novembra začele duhovne vaje, katerih se bo udeleževal tudi sv. oče z vsemi kardinali in svojim dvorom.

Ostro pisanje italijanskega lista proti Angliji, Franciji in Nemčiji

Sporazum vojskujočih se držav za uničenje nevtralcov

Turin, 24. novembra. o. Najuglednejši italijanski dnevnik »Stampa« prinaša pod naslovom »Klub mesarjev« dolgo poročilo svojega dopisnika iz Švice. V poročilu obravnava položaj nevtralnih držav sprčo vojne z minami, s podmornicami, z blokado in proti blokadi, z ukrepi in protiukrepi vojskujočih se držav. Vse to vojskovanje plačujejo in trpijo zaradi njega zlasti nevtralne države, medtem, ko vojski vojskujočih se držav počivajo za betonskimi utrumbi. Sedanja vojna je čudna vojna. Edino mirno in spokojno mesto se zde kraji za utrjenimi mejami, kjer armade uživajo vse moderno udobje, centralno kurjavo in imajo električne kuhinje ter jim seveda tudi ne manjka živeža. Male nevtralne države pa se počasi spreminjajo v koncentracijske tabori, ki jim je namenjen glad. Vsakdo v teh državah si mora zatezati pas.

To, kar se dogaja zadnje dni na morjih, pomeni udarec zadnjim utvaram, katere so gojili nevrtralci 20 let: da bodo obvarovani vojni strahot. Isti ljudje, ki so v imenu enakosti med majhnimi in velikimi narodi odklonili podpis pogodbe štirih vellesil in ji dali ime »Klub mesarjev«, so se zdaj združili v vojni vihuri za uničevanje malih držav. Anglija, Francija in Nemčija so sklenili vojno na morjih z blokado in protiblokado, uspeh te vojne pa je zanimanje pravic malih držav, ki zdaj brez moči in neobgljeno prisostvujejo zmagovalju resničnega »Kluba mesarjev«. Velešile se niso mogle sporazumeti za pogodbo, ki naj bi bila dajala malim državam poročstvo za obstanek, pač pa so se lahko sporazumele za to, da bodo male države uničile.

Brata Strasser in „Črna fronta“

Iz najgorečnejših narodnih socialistov sta postala najsrdečjša nasprotnika te stranke

Preiskava o monakovskem atentatu na nemškega kancelerja Hitlerja sicer še ni do kraja izvedena, vendar po nemških poročilih ni več dvoma, da je ta atentat uprizorila tako imenovana „Črna fronta“, katero je vodil v neizprosen boj proti kancelerju Hitlerju in proti narodnemu socializmu Otto Strasser. On sam v svoji izjavi, ki jo je pred kratkim dal francoskim časnikarjem, sicer to zanika, vendar mu v Nemčiji nihče ne verjame. Nemci ga smatrajo za veleizdajalca domovine, človeka, ki je zaradi tega, ker ni mogel leta 1933 ob zmagi narodnega socializma priti do oblasti v Nemčiji, raje izstopil iz te stranke in se prodal politični policiji tuje države.

Otto Strasser je menda po vsem svetu znan kot eden najodločnejših nasprotnikov narodnega socializma, čeprav je bil nekoč med prvimi, ki so ga oznanjali. Zdi se pa, da je doživel pri tem delu razočaranje, bodisi ker je mislil, da bo postal celo narodnosocialistični voditelj, kakor je danes Hitler, ali pa, ker je spoznal, da njegovo dovedanje politično prepričanje ni bilo pravo, vsaj takšno ne, da bi ga bilo mogoče uveljaviti med vsem nemškim narodom in s tem naukom Nemčiji tudi prinesli trajnih koristi.

Še bolj pa ga je podžgalo, ko so mu 30. junija 1934 pri narodnosocialističnih nemirih ubili brata Gregorja. Tudi

Gregor Strasser

je bil nekoč med prvimi voditelji te stranke. Rodil se je v nekem malem bavarskem mestu. Po svoji viharni mladosti je leta 1921 pristopil v tedaj mlado narodnosocialistično stranko, ki je s svojim delom začela v Monakovem. Pri novembrskem uporu leta 1923 je skupno s Hitlerjem sodeloval in bil zato tudi obsojen na nekaj let ječe. Toda že naslednje leto je bil, kljub temu da je še sedel v zaporu, izvoljen za poslanca v bavarsko poslansko zbornico. Konec istega leta je bil izvoljen celo za zastopnika v nemškem državnem zboru. V stranki je postajal vedno pomembnejša osebnost, posebno še, ker je bil znan kot zelo bojevit človek. Meseca julija 1932 je postal voditelj vseh strankinih organizacij. Brez dvoma bi bil postal v narodnosocialističnih vrstah še slavnější, če se ne bi vprav tedaj začeli vedno bolj jasno kazati v tej stranki dve krili, ki sta polagoma skušali druga drugo izpodrinuti. Gregor Strasser je bil

voditelj levega krila v nar. socialistični stranki

Do prvega večjega spora med obema skupinama je prišlo meseca decembra 1932, ko je šlo za to, kdo bo prišel v vlado. Ko je Gregor Strasser videl, da bodo zmagali njegovi nasprotniki in da njegova politična skupina ne bo zastopana v vladi, je odločil vse funkcije v narodnosocialistični stranki. Prihodnje leto potem tudi ni bil izvoljen v državni zbor. Navidez se je nato umaknil iz političnega življenja, toda samo navidez. Vedno bolj je zbiral okoli sebe tiste narodne socialiste, ki so bili razočarani nad tem, da ob enem z vstopom nacionalistov v vlado ni padel kapitalistični red v Nemčiji. Ko so 30. junija 1934 izvedli v Nemčiji „čiščenje“ in so za glavo prikrakajši številne vplivne osebnosti, ki bi utegnile biti še nevarne novemu redu v državi, je bil med njimi tudi Gregor Strasser, češ da je sodeloval pri zaroti. Kakšno vlogo pa je imel, o tem še danes ni čisto jasno.

Po njegovi smrti pa se je

njegov mlajši brat Otto

odločil za masševanje. Na političnem polju se ni nič manj udeleževal kot Gregor. Po letih je bil pet let za njim. Visoko šolo je obiskoval v Monakovem in v Berlinu, kjer je študiral politične vede in dosegel tudi doktorsko čast. Med svetovno vojno se je O. Strasser prijavil kot 17-letni fant za prostovoljca. Bil je tudi na bojnem polju, kjer se je zelo odlikoval kot hraber vojščak, o čemer pričajo visoka odlikovanja, ki jih je dobil. Po vojni je bil nekaj časa zaposlen pri nekem industrijskem podjetju, a je to službo leta 1923 pustil, da bi se mogel vreči ves na polje političnega udejstvovanja kot narodni socialist. Predvsem se je udeleževal kot pisec raznih člankov za časopise in revije. Čutil se je poklicnega časnikarja. Najprej je pisal v glavno glasilo narodnosocialistične stranke »Völkischer Beobachter«. Leta 1926 pa je prevzel »Kampferlager«, ki jo je ustanovil njegov brat Gregor. To podjetje je izdajalo tri dnevnik, tri tednike in en polmesečnik. Pod njegovim vodstvom je to podjetje postalo eno največjih te vrste v Nemčiji.

Slovo stranki

Tudi Otto Strasser je pripadal skrajno levemu krilu narodnosocialističnega gibanja. Po njegovem naziranju bi morala biti stranka usmerjena bolj na socialistično stran in bi kot takšna morala najprej nastopiti proti kapitalizmu. Razumljivo je, da je zaradi takšnega svojega naziranja kmalu nalezl na hud odpor pri vodstvu stranke same, kjer so se zasedrali pristaši desnega krila. Leta 1930 se je Otto Strasser poslovil od svojih dosedanjih sodelavcev pri »Kampferlager«: z besedami: »Socialisti zapuščajo narodnosocialistično stranko!«.

Z nekaterimi drugimi voditelji, ki so vztrajali na njegovi strani, je ustanovil tako imenovano »Skupino revolucionarnih narodnih socialistov«. Ta skupina se je konec naslednjega leta pridružila skupini, ki se je zbirala okoli časopisa »Die Tat« in še z nekaterimi drugimi strankinimi odpadniki. Iz vseh teh se je rodila tako imenovana

„Črna fronta“

ki ji pripisujejo letošnji atentat na Hitlerja v Monakovem. »Črna fronta« si je zastavila za cilj neizprosen in nepopustljiv boj za uvedbo socializma v Nemčiji. Po njenem naziranju bi bila morala biti nacionalistična revolucija v Nemčiji končana s protikapitalistično revolucijo. Tudi glede judovskega vprašanja je bila drugačnega mnenja kot pa so narodni socialisti. Strasser je nastopil proti temu, da bi Jude smatrali za neko »nižje plemo«.

„Sedanja vojna je vojna vzdržljivosti“ „Francoski vrhovni poveljnik nenavadno mirno pričakuje napada na utrjene postojanke“ - je dejal Hore Belisha

Angleški vojni minister Hore Belisha je te dni govoril v poslanski zbornici o stanju zavezniške vojske na zahodnem bojišču. V uvodu se je zelo pohvalno izrazil o Poljaki, ki so s svojim odporom na Poljskem omogočili, da se je na zahodnem bojišču lahko dovolj pripravila tudi francoska in angleška vojska za boj. Mimo drugega je dejal:

»Napak bi bilo računati, da je odpor, ki so ga nudili Poljaki, zadnji odpor, ki ga bo še nudil ta hrabri narod v tej vojni. Že zdaj se poljska vojska obnavlja na prijateljski zemlji za stvar, za katero se bo borila s tako odločnostjo, da bo privlačila Poljake iz vseh delov sveta kot magnet. Ko sem zadnjikrat imel govor v spodnjem domu, smo imeli mi v Franciji 158.300 vojakov. Od tedaj se je tem vojakom vsak teden pridružio po več tisoč novih vojakov. Na spomlad prihodnjega leta bodo dobili ojačenja, ki bodo zelo velika. In tako se bo to nadaljevalo, dokler ne bo dosežena zmaga. Toda mi ne bi mogli izpolniti svojih obveznosti v Franciji brez pomoči kolonialnih čet. Te čete so prispele v Francijo mnogo prej in v večjem številu kakor leta 1914. V Veliki Britaniji se zdaj uri okrog milijon mož — je naglasil vojni minister — in naše obrambne čete na morju, na suhem in v zraku, kakor

Po njegovem mnenju bi bilo judovsko vprašanje možno rešiti v okviru vprašanj o narodnih manjšinah sploh.

Vselej je pravočasno začutil pod seboj vroča tla

Otto Strasser se je dobro zavedal, kaj ga čaka, če bo še dalje tako nastopal in če bo ostal še naprej v Nemčiji. Zato je takoj leta 1933, ko je narodni socializem prevzel v Nemčiji oblast, pobegnil v Avstrijo, na Dunaj, kjer je nekaj časa s svojim delom lahko nemoteno nadaljeval. Ko pa je videl, da je boljše, če tudi to mesto zapusti, se je podal v Prago. Češkoslovaška prestolnica je z njegovim prihodom postala sedež »Črne fronte«. V Pragi je Otto Strasser izdal tudi svoj list z imenom »Nemška revolucija«.

Otto Strasser je mož, ki je bil o vseh političnih stvareh zelo dobro obveščen in je vselej daleč naprej vedel, kaj v Nemčiji pripravljajo, posebno še, ker je izredno bister človek. Zato je tudi zaslužil, da Nemci nameravajo zasesti sudetske pokrajine in da bo takoj zatem prišla na vrsto tudi Češka. Njegove slutnje so se uresničile, toda on tega uresničenja ni čakal v Pragi, na vročih tleh. Izbral si je za svoje prihodnje bivališče Svico, kjer je bil po njegovem mnenju še najbolj varen. In res bi bil prav gotovo še danes v Svici, če ne bi izbruhnila svetovna vojna, ki je spravi v nevarnost tudi to, prej eno najsrdečnejših držav na svetu. Tako pa se je podal rajši pravočasno v Pariz, kjer ga njegovi nasprotniki ne bodo dobili tako hitro v roke in odkoder mu najbrž ne bo treba bežati še naprej.

To sta torej moža, ki ju nemško časopisje dolži, da sta pripravila atentat v Monakovem: Gregor in dr. Otto Strasser, rojena na Bavarskem in po krvi ter po pisanju Nemca.

težko razumljivega obsežnega dela je svet zase. Koliko je tega, lahko povedo samo številke.

V prvih obdobjih vojne so angleške ekspedicijske sile porabile dnevno po 500 ton gazolina. Gre namreč za motorna prometna sredstva in samo zanja. Mi smo v Francijo poslali čez tisoč nadomestnih delov za ta motorna prometna sredstva. Nihče iz svoje osebne skrušnje ne more bolje razumeti vojnih razmer in potreb svojih čet kakor pa sedanji glavni poveljnik. Podrožje, na katerem je zdaj vojska, je dobro znano. Če človek z njim stoji na kakem znamenitem mostu ali hribu, potem ga njegov živi popis vojnih podvigov kar navduši. Z glavnim poveljnikom sem obiskal skoraj vse bojišče in prišel v najbližji stik z vojniki številnih in različnih enot. Lahko podam zelo ohrabrujoče poročila o moči in sposobnosti vojakov. Medtem časom se vojska številčno veča in mi smo poslali orožje in opremo tudi v druge dele sveta. Mi se pripravljamo za vse morebitnosti. Poleg tega smo mi sprejeli okrog 85 tisoč kadrovec in prostovoljnih rekrutov, odkar se je vojna začela. Vsak teden smo poklicali 300 častnikov iz rezerve in 7000 častnikov smo predlagali za napredovanje. Povečanje števila žensk v pomožni teritorialni službi za 4000 omogoča pošiljanje aktivnega moštva v aktivno službo.

In tako se vojna nadaljuje. To je vojna vzdržljivosti, vojna sposobnosti, po čemer je angleški narod že slaven. Z vsakim dnem smo močnejši. Za sovražnika pa vsak dan, ki mine, ne pomeni iste koristi. Da bi dosegel zmago, bi moral sovražnik prebiti zavezniške obrambne črte. Napad na te črte pričakuje francoski vrhovni poveljnik z nenavadno mirnostjo. Tudi pri nas ni nobenih trenj in nesporazumov. Naše vojskovanje gre po načrtu in v načrtu je tudi izid te vojne.

Radio

Program Radio Ljubljana

Petek, 24. nov.: 7 Jutranji pozdrav — 7.06 Napovedi, poročila — 7.15 Pisan venček vseh vojakov (plošče) — 11.00 Solska ura: Pri naših izseljencih v Franciji (gđ. J. Lija Šusteršič) — 12.00 Slovenski napravi (plošče) — 12.30 Poročila, objave — 13.00 Napovedi — 13.30 Opoldanski koncert Radijskega orkestra — 14.00 Poročila — 18.00 Zenska ura: Higijsna v družini (g. Pokorn Marija) — 18.20 Citrsko ločje (plošče) — 18.40 Francosčina (dr. Stanko Lehen) — 19.00 Napovedi, poročila — 19.20 Nac. ura: Narodni motivi arhitekture naših mest v Primorju (dr. Vinko Vitočina) Belgrad — 19.40 Objave — 19.50 O delu za zaščito sezonskih delavcev (g. Kozman Jož) — 20.00 Pevski in orkestralni koncert. Sodejnice: Ga. Ksenija Vidali in Radijski orkester. Dirigent: D. M. Silanec — 21.20 O sonatah (gđ. Herta Seifert, klavir g. Srečko Koporec, predavanje Wever in Bramba — 22.00 Napovedi, poročila — 22.15 Veseli odmevi (plošče).

Sobota, 25. nov.: 7 Jutranji pozdrav — 7.06 Napovedi, poročila — 7.15 Pisan venček vseh vojakov (plošče) — 12.00 Plošče za zdaj zavrtimo, na brige, te žave, skribo pozabimo! — 12.30 Poročila, objave — 13.00 Napovedi — 13.02 Plošče za zdaj zavrtimo, na brige, te žave, skribo pozabimo! — 14.00 Poročila — 17.00 Otrška ura: a) B. Magajna: Rako in Lija 8. branje. — b) Ber. avtor sam. b) Striček Matiček kramlja in prepeva — 17.30 Pregled sporeda — 18.00 Za delopust igra Radijski orkester — 18.40 Napovedi, poročila — 19.20 Nac. ura: Kvaternik in rakovska vataja (Vojislav Radovanović) Zagreb — 19.40 Objave — 20.00 Zunanji politiki (g. urednik Alojzij Kuhar) — 20.30 Za konec meseca — pisan varleto s šalima, godbo in petjem. Izvajajo znanci in neznanci — 22.00 Napovedi, poročila — 22.15 Za konec tedna igra Radijski orkester.

Drugi programi

Petek, 24. novembra: Belgrad: 20.30 Mozartovo skladbo, 20.30 Tamburice, 21.00 Vok. konc. — Zagreb: 20.00 Koncertni prenos — Bratislava: 19.40 Slovaška gl., 21.00 Duhovni konc. — Sofija: 19.35 Opera — Bernolunster: 20.40 Ork. konc. — Budimpešta: 20.10 Filharmonični konc., 22.05 Ork. konc. — Bukarešta: 19.45 Wagnerjeva opera »Valkira« — Stockholm-Hoerby: 19.45 Slingerli — Trst-Milan: 17.00 Komorni konc., 21.20 Simfonični konc. — Rim-Bari: 21.00 Operetna gl. — Florencia: 21.00 Moderna gl. — Sottens: 20.30 Serenade, 21.45 Zbor in ork. — Sobota, 25. novembra: Belgrad: 20.00 Narodne pesni, 20.30 Arle. 21.50 Kavarniška godba — Zagreb: 20.00 Luciove skladbe, 21.15 Laha gl. — Bratislava: 19.30 Pl. gl., 20.20 Popevke — Sofija: 20.00 Ork. konc., 20.45 Zbor, 21.00 Vokal. — Bernolunster: 19.35 Pisan večer — Budimpešta: 19.45 Igra, 20.05 Salonski ork. — Bukarešta: 20.25 Pl. gl. — Stockholm-Hoerby: 19.50 Ork. konc. — Trst-Milan: 21.00 Verdijeva opera »Rigoletto« — Rim-Bari: 21.00 Igra, 22.40 Harfa — Florencia: 20.30 Operetna gl. — Sottens: 20.30 Vojaški večer, 21.55 Zbor.

Mladi Dobernik se je napotil v župnišče, da naznanji prirastek v družini, namreč, da je dobil dvojčke. Grede pa se je pomudil »Pri Jeriču«, da primerno zalije in proslavi nenačrtovan dogodek.

»Dober dan, gospoda,« je pozdravil, ko je stopil v župnijsko pisarno.

»Zakaj pa pravite gospoda, saj sem vendar sam tu,« ga je opozoril gospod župnik.

»Res, da ste sami?« se je čudil Dobernik, se prijel za glavo, pri čemer ga je zaneslo nekoliko naprej, »ali je res, da ste sami? Potem pa malo potrpite, da stopim domov ter se prepričam, če sta res dvojčka, morda je pa le en sam.«

Uničen tank na zahodnem bojišču.

A. G. Barrili

22

DVE BEATRICI

A kaj je mogla skleniti v svojem srcu? Trenutno je bila zbežana, prav tako kot on. Smejala se je; a kolikokrat se za smehljajem skriva trpljenje!

Ko eta se vračala na dvor, je ves čas veselo kramljala, kakor da se ni nič zgodilo.

Tudi na dvoru, kjer je še ves večer morala biti v kraljčini družbi, je znala mojestro skrivati svojo bol. Ko pa je pozno zvečer smela oditi v svoje sobe, je s slavnostno obleko odločila tudi krinko veselosti. Vrgla se je na posteljo in bridko jokala. Kako jo je bolelo, da je Cristovalu izdala svojo skrivnost in da ga ni mogla obsojati, ker ji ni hotel razkriti svoje.

Dolgo je jokala, a končno se je le umirila in začela premišljevat. Ta mož, ki je znal tako skrbno čuvati skrivnosti svojega srca, je vendarle pokazal, da jo razume in da je zaradi svoje plemenitosti ni neveden. Spoznala je njegovo velikodušnost; tudi ona ni smela biti manj velikodušna. Vendar ali ni mogoče med njima visoka, idealna ljubezen, kot jo že čuti on? Kaj niso že stari narodi predstavljal ljubezen kot otroka a peroti zato, da bi se vedno dotikal tal. Saj je ljubezen še lepša, vzvišenejša, brez nizkotnih strasti, brez nemirov, brez očitkov vesti. Velika, medsebojna ljubezen dveh duš, ki se dvigata v idealne višine, je kakor odev večnosti. Kdo bi jo mogel obsojati? Kdo bi jo mogel smatrati za grešno? Ali je mogoče očem prepovedati, da vidijo, srcu, da čuti, duši, da misli? Vse to je mogoče od nas.

Te in še mnoge druge stvari je premišljevala markiza. Vse don Cristovalove besede so ji tako živo ostale v spominu. Ni potrdil njenega vprašanja ali še ljubi ono žensko. Res, da je po vsem, kar se je zgodilo, ni mogel ljubiti tako, kakor prej. A če jo je še ljubil? Sklenila je, da jo hoče spoznati. Vedeti hoče, ali je res tako lepa in ali je vredna don Cristovalove ljubezni. A če spozna, da njegova ljubezen ni nevedna, ali ni njena dolžnost, da stori vse, kar je v njeni moči, da pripomore k njuni združitvi.

XI. poglavje.

Med tem premišljevanjem je markiza zaopala. Sanjalo se ji je, da je našla Kordovanko. Bila je v resnici kraena, a v drugih ozirih nevedna don Cristovalove ljubezni. V sanjah je bila njena naloga hitro rešena; ne tako v resnici. Koliko truda je bilo treba, da je izvedela, kam je izginila družina Enriquez. Po dolgem iskanju in poizvedovanju so ji njeni zaupniki sporočili, da se je preselila v Seviljo, niso pa mogli izvesti ničesar podrobnejšega. Beatrice bi bila najprej takoj odšla v Seviljo in izsledila svojo tekmo, a ni smela zapustiti svoje gospodarije. Ni ji preostajalo drugega, kot da počaka na ugodno priliko. Nekaj je pa vendarle mogla doznati. Družina Enriquez je bila brez sredstev; če se je preselila v tako oddaljeno mesto, jo je gotovo moral nekdo podpirati. Zopet dokaz, da se tu skriva nekdo. Na vsak način je hotela najti in razkrinkati tega neznanca.

A svojih načrtov ni mogla tako kmalu izvesti. Dvor se je zopet preselil, a ne v Seviljo, kamor je želela markiza, pač pa na bojišče pri Gazi.

Sele po dolgih mesecih uspešnega bojevanja, sta se Ferdinand in Izabela podala v Seviljo, kjer se je z velikimi slovesnostmi vršila poroka njune hčerke s portugalskim princem, don Alonzom. Bilo je to meseca aprila l. 1490.

Seveda je z vladarjem prišla v Seviljo tudi Beatrice. Koliko časa je zaman čakala, da bi mogla dospeti v to mesto, kjer je upala najti svojo tekmo! Končno se je njena želja le uresničila. Tudi don Cristoval je ob enem z dvorom prispel v Seviljo.

Beatrice se je takoj spravila na delo, da najde družino Enriquez. Pri tem ji je zopet morala pomagati njena zvesta služabnica.

Sprva je sicer upala, da jih bo odkrila med plemiči, ki so se prišli pokloniti kraljevi dvojici. Čeprav je plemiških rodbin zelo mnogo, tistih, ki jih je markiza iskala, ni bilo med njimi. Najbrže jih je zadrževala njihova revščina; a ta izgovor pač ni bil zadosten. Saj je videla med tistimi, ki so pozdravljali vladarja, mnogo zelo revnih plemičev. Bogaštvo je sicer tudi takrat igralo zelo veliko vlogo, vendar pa so ljudje znali ceniti tudi druge vrednote.

Nekoga dne je prišel v mesto star podeželski plemič. Bil je skromno oblečen in je samozavestno jahal na osličku. Vratari pred Alcazarjem, tako se je imenoval kraljevi grad, so se norčevali iz njega; on pa je skočil z osliča, pograbil meč, ki mu je visel ob boku in vzkliznil:

»S tem sem pred tridesetimi leti služil vladarju in premagal enega izmed najslavnejših arabskih junakov. Vedite, da morem ta svoj meč tudi sedaj še trdno držati v svojih rokah; kdor izmed vas se hoče o tem prepričati, naj izdvoje svoja.«

Nihče si ni upal ziniti besede. Starček je spravil svoj meč in ponosno korakal mimo zasmevalcev.

Družina Enriquez se je sicer ponajala, da je eden izmed njihovih prednikov bil pri obleganju Zamore, vendar pa se je sedaj, kljub vsemu previdno skrivala.

Markiza je že mislila, da je sploh ne bo mogla najti in je že hotela opustiti vsako misel na to, ko je nekega dne prišla njena zvesta služabnica in ji rekla smehljaje:

»Gospa, našli smo.«

»Kaj?«

»Družino Enriquez. Stanuje komaj sto korakov od tu.«

»Hvala Bogu!« je vzkliznila markiza. »Ali si gotova, da so oni Enriquez de Azana?«

»Da, gospa. Gospodar se imenuje Inigo, vedno je pijan in trdi,

da ima obširna posestva v Granadi.«

»On je, on!« je veselo dejala markiza.

»Ima hčerko, ki ni več prav mlada, a trdijo, da je zelo lepa.«

»Ali imajo tudi sina?« je vprašala Beatrice.

»Da,« je odvrnila služabnica, »a ne stanuje pri očetu. Odšel je že pred dvema letoma v Palos, kjer je postal mornar.«

»Prav,« je dejala markiza. »Kako pa živi ta družina? Če imajo posestva v Granadi, so gotovo zelo premožni.«

»Zdi se, da posestva v Granadi obstojajo le v njihovi domišljiji. A kljub temu ne živijo v revščini. Sosedje govorijo o nekem neznanem vitezu, ki prihaja večkrat k njim na obisk, a vedno le zvečer.«

»Uganila sem!« je zmagoslavno vzkliznila markiza. »Trdila sem, da se tu skriva zapeljivec; znala ga bom tudi najti.«

Vendar pa ji je bilo takoj žal sode, ki jo je izrekla. Saj je vitez mogel biti kakšen erodniški ali prijatelj. Moral je biti tudi kakšen snubec, ki je imel poštno nameno...

Takoj je zapustila Alcazar in si šla ogledat hišo, kjer je etanovala ona druga Beatrice. Bila je to skromna, a dostojna hiša v arabskem slogu.

Hotela si jo je ogledati tudi z dvorišne strani in je stopila skozi vhod. Tu pa ji je nenadoma šnila neka misel; odelovala je služabnico in odločno odšla po stopnicah.